

เพกา

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Oroxylum indicum* (Linn.) Vent.

วงศ์ : Bignoniaceae

ชื่ออื่น : ลั่นฟ้า (เลย) ลั่นก้าง ลั่นช้าง (ไทยใหญ่) มะลิคไม้ มะลิ้นไม้ ลิคไม้ (เหนือ) เบโก (นราธิวาส) คุณเก (แม่ฮ่องสอน) ลั่นไม้

ลักษณะทั่วไป : ไม้ยืนต้นกึ่งผลัดใบหรือไม้ผลัดใบ สูง 5-12 เมตร เรือนยอดเล็ก กิ่งเปราะหักง่าย แตกกิ่งก้านน้อย ต้นที่มีอายุน้อยมีกิ่งใหญ่ตรงกลางกิ่งเขียว เปลือกเรียบ มีใบเป็นกลุ่มตรงกลาง คล้ายกับต้นปาล์ม ภายหลังจากออกดอกลำต้นจะแยกเป็นกิ่งระกระกะกะ เปลือกต้น สีน้ำตาลครีมอ่อน หรือเทาอ่อน แตกเป็น สะเก็ดสีเหลือง และผลของใบยาวถึง 150 เซนติเมตร เกิดจากใบที่ร่วงไปแล้ว ลำต้นและกิ่งก้านมีรูระบายอากาศ กระจายอยู่ทั่วไป เปลือกลำต้น มีรอยแผลเป็นจากการหลุดร่วงของใบ ใบประกอบแบบขนนก 3 ชั้น ปลายคี่ ใบขนาดใหญ่ ยาว 60-200 เซนติเมตร เรียงตรงข้ามกันอยู่บริเวณ ปลายกิ่ง ใบย่อยรูปไข่ หรือรูปไข่แกมวงรี กว้าง 4-8 เซนติเมตร ยาว 6-12 เซนติเมตร ปลายยาว ขอบใบ เรียบ ฐานใบสอบแคบ ใบเกลี้ยง หรือมีขนสีขาวสั้นๆ ด้านล่าง ท้องใบนวล ก้านใบบนสุดแยกออก 1 ครั้ง ก้านใบกลางแยก 2 ครั้ง และก้านใบล่างแยก 3 ครั้ง ทำให้เห็นใบทั้งหมดเป็นรูปสามเหลี่ยม ก้านใบย่อย ยาว 5-8 มิลลิเมตร ก้านใบข้างและก้านใบร่วมโค้งพองออกที่ฐานและที่ข้อ ก้านใบยาว 0.5-2 เมตร ดอกช่อขนาดใหญ่แบบกระจุก ออกที่ปลายยอดเป็นกระจุก มีดอกย่อย 20-35 ดอก จะบานพร้อมกัน คราวละ 2-3 ดอก ก้านช่อดอกยาว 60-180 เซนติเมตร ยื่นออกมานอกทรงพุ่มของยอด ดอกย่อยขนาด ใหญ่ 8-12 เซนติเมตร กลีบดอกสีนวลแกมเขียว โคนกลีบเป็นหลอดสีม่วงแดง หรือม่วงด้านนอก หลอด กลีบดอกยาว 2-4 เซนติเมตร รูปแตร กลีบดอกหนา ขอบขน ไม่มีพู หรือพูไม่เท่ากัน มีต่อมกระจายอยู่ ด้านนอก ด้านในมีขนหนาแน่น ดอกบานตอนกลางวัน มีกลิ่นสาบฉุน และร่วงตอนเช้า มักจะมีดอกและผล ในกิ่งเดียวกัน เกสรตัวผู้ 5 อัน ติดกับหลอดดอก โคนก้านมีขน เกสรตัวเมียมี 1 อัน กลีบเลี้ยงยาว 2-4 เซนติเมตร มีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ เชื่อมติดกันเป็นรูปทรงกระบอก ปลายไม้แยกเป็นกลีบอย่างเด่นชัด เมื่อเป็นผล กลีบเลี้ยงนี้เจริญเป็นเนื้อแข็งมาก ผลเป็นฝักแบน โค้งเล็กน้อยที่ฐาน มีสันเล็กๆ ที่ด้านข้าง คล้ายรูปลิ้น ห้อยอยู่เหนือเรือนยอด กว้าง 6-10 เซนติเมตร ยาว 30-120 เซนติเมตร สีน้ำตาลเข้มสีแดง ติดฝักยาก ฝักเป็นรูปดาบ เมื่อแก่จะแตกเป็น 2 ซีก เมล็ดแบนสีขาวขนาด 4-8 เซนติเมตร มีปีกบางโปร่งแสง ยอดอ่อนรสชาติขม และดอก นำมาลวกกินเป็นผัก ผักแก่ที่ยังไม่แข็งจะมีรสขมใช้ประกอบอาหารได้ แต่ต้องทำให้รสขมหมดไปโดยการเผาไฟให้ผิวไหม้เกรียม แล้วขูดผิวที่ไฟไหม้ออก นำมาหั่นเป็นฝอย แล้วลั่นน้ำ หลายๆหน แล้วจึงนำมาปรุงอาหารได้ เช่น ผัด แกง เป็นผักจิ้ม น้ำพริก

การกระจายพันธุ์ : พบบริเวณป่าเต็งรัง ป่าทุ่ง ป่าผสมผลัดใบ บริเวณ ไร่ สวน

ออกดอก : ออกดอกช่วงเดือนมีนาคมถึงกรกฎาคม

การขยายพันธุ์ :

ประโยชน์ : เมล็ด ต้มน้ำดื่ม แก้ไอและขับเสมหะ ใช้เป็นยาระบาย เมล็ดแก่ มีรสขม เป็นยาระบาย แก้ไอ ขับเสมหะ เมล็ดแห้ง ทำน้ำจับเลี้ยงแก้ร้อนในกระหายน้ำ ฝักแก่ มีรสขมรับประทานได้ แก้ร้อนในกระหายน้ำ ช่วยเจริญอาหาร ระบายไอ ฝักอ่อน มีรสขมร้อน ใช้เป็นยาขับลม เปลือกหรือแก่น ใช้เป็นยาแก้ฟกช้ำและนำไปเข้ากับยาอื่นหลายตัว แก่น้ำเหลืองเสีย บำรุงเลือด เป็นยาแก้พิษ เปลือกต้น รสฝาด ขม เย็น ช่วยสมานแผล ดับพิษกาฬ แก้ร้อนใน แก้ท้องร่วง ทำให้น้ำเหลืองเป็นปกติ ดับพิษโลหิต ใช้ตำผสมกับเหล้าโรงพ่นตามตัวสตรีที่ทนอยู่ไฟไม่ได้ให้ผิวหนังชา ตำผสมกับน้ำส้ม มดแดงและเกลือสินเธาว์ กินเป็นยาขับลมในลำไส้ แก้บิด แก้อาเจียนไม่หยุด ต้มน้ำกินเป็นยาขับเสมหะ แก้เสมหะจุกคอ ขับเลือดเน่าในเรือนไฟ บำรุงโลหิต แก้บิด แก้กูกเสียด ฝนกับเหล้ากวาดปาก แก้พิษชาง เม็ดสีเหลือง แก้วละออง แก้วขางเด็ก ทาแก้ปวดฝี แก้ฟกบวม ใบ มีรสฝาดขม ต้มน้ำดื่มแก้ปวดท้อง เจริญอาหาร แก้ปวดข้อ ราก มีรสฝาดขมร้อนใช้เป็นยารักษา ริดสีดวง แก้วท้องร่วง แก้บิด แก้วท้องเสีย ขับเหงื่อ แก้ไข้สันนิบาต ฝนกับน้ำปูนใสทาแก้อักเสบฟกบวม ทำให้เกิดน้ำย่อยอาหาร ทั้งห้า (ราก ลำต้น ใบ ดอก และผล) มีรสฝาดขมเย็น เป็นยาสมานแผล แก้อักเสบฟกบวม แก้ ท้องร่วง แก้ไข้ เพื่อลมและ โลหิต แก่น้ำเหลืองเสีย

ลักษณะวิสัย

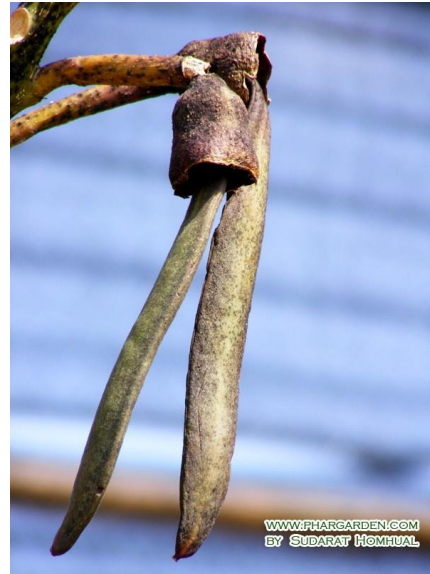
ใบ

ช่อดอก

ดอก

ผล